

Nr 457

Av herr **Öhman** och herr **Persson, Helmer**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Syftet med de förändringar i företagsbeskattningen, som föreslås i proposition nr 100, anges vara att »anpassa företagsbeskattningen till en konjunkturstabiliserande politik». Departementschefen utvecklar i anslutning här till på sid. 55—60 en rad synpunkter, varvid framhäves »att just investeringarna spelar en betydande strategisk roll för hela konjunkturförloppet». Underförstått: genom en viss skatteteknisk styrning av investeringarna skulle det vara möjligt att förebygga eller »kapa» s. k. extrema högkonjunkturer och »fylla ut» lågkonjunkturlägen.

Detta är enligt vår mening illusioner. De svängningar mellan hög- och lågkonjunkturlägen, som gör sig gällande också i vårt lands ekonomi — ibland lokaliserade till enskilda näringsgrenar, ibland med spridning över hela fältet — är ofrånkomliga utslag av det kapitalistiska produktionssystemet, av den planlöshet och anarki som kännetecknar detta. Så länge detta produktionssystem består kommer också nyckfulla och häftiga kastningar i »den ekonomiska aktiviteten» att vara för handen.

Det innebär naturligtvis inte att det inte är möjligt att bekämpa verkningarna av konjunkturukslag, att förebygga skadeverkningar för de breda lagren såväl som för samhället självt. Men det förutsätter helt andra åtgärder än dem som rekommenderas i proposition nr 100. Främst skulle härför erfordras samhällsekonomisk planering av produktion, investeringar, utrikeshandel, penningpolitik etc. Varken företagsbeskattningskommittén eller departementschefen berör dessa grundläggande problem. Betecknande är att den sistnämnde inte ens vill biträda arbetsmarknadsstyrelsens yrkande att företag, som gjort avsättning till investeringsfond, skall åläggas skyldighet att medverka till planläggning av fondernas ianspråktagande.

En ändring av reglerna för företagsbeskattningen borde enligt vår mening främst åsyfta att till stat och kommun indraga en betydligt större del av vinsterna, framför allt de större aktiebolagens, än som för närvarande sker. Det måste starkt beklagas att den föreliggande propositionen inte tar sikte härpå. Departementschefen fastslår själv i densamma, att »syftet med reformen är alltså icke i och för sig av fiskalisk natur» och att »de föreslagna bestämmelserna tillsammans tagna inte kan anses innebära en på längre sikt skärpt företagsbeskattning». Det framstår därför som viktigt att bestämmel-

serna i proposition nr 100 kompletteras med den höjning av procentsatsen för den stilliga bolagsbeskattningen från 40 till 50, varom i annat sammanhang förslag väckts från vårt håll.

I flera avseenden kan allvarliga erinringar göras mot utformningen av de nya bestämmelserna. De tar sålunda inte sikte på avskaffande av den fria avskrivningsrätten, vilket länge påyrkats av en kraftig opinion inom arbetarvärlden, utan endast — som departementschefen uttrycker det — »en försiktig åtstramning i avskrivningsrätten». Också i fortsättningen kommer s. k. överavskrivningar att kunna göras, och i vissa konjunkturlägen kan, enligt departementschefen, t. o. m. »större avskrivningar än med nuvarande ordning förutses». Även om man, ehuru med tvekan, accepterar huvudregeln med avskrivningar på maskiner med högst 30 % per år, räknat på ingående bokföringsvärde och årets anskaffningskostnad, så framstår däremot den supplementära regeln om årlig avskrivning med 20 % på anskaffningsvärdet som helt oacceptabel. I kraft av denna får företagen möjlighet att under alla förhållanden, oavsett maskiners och inventariers livslängd, inom en tidrymd av fem år helt avskriva dem. Denna bestämmelse är så mycket mer opåkallad som det i lagtexten finns ett särskilt stadgande om att maskiner och inventarier, som beräknas ha en varaktighet av högst tre år, helt får avskrivas redan under anskaffningsåret.

Av vikt är också att bestämmelserna om lagervärdering erhåller en annan utformning än den i propositionen föreslagna. Här hade företagsbeskattningskommittén stannat för att lagren normalt skulle få nedskrivas till 50 % av anskaffningsvärdet. Det bör erinras om att Landsorganisationen i sitt yttrande ansåg att gränsen borde sättas högre eller till 60 %. Departementschefen går emellertid den motsatta vägen och föreslår att gränsen sättes vid 40 %. Tabellen på sid. 260 i propositionen visar verkningarna av en sådan sänkning: mot 1 390 milj. kronor, som under övergångsåren (1955/60) skulle inflyta i skatter på framtagna lagerreserver därest huvudregeln medger nedskrivning till 50 %, skulle endast 760 milj. kronor inflyta därest riksdagen följer departementschefens förslag. Den i propositionen föreslagna huvudregeln innebär således, om man jämför med det ursprungliga kommittéförslaget, att 630 milj. kronor i dolda lagerreserver stannar hos kapitalisterna. Vi finner detta lika omotiverat som otillständigt och menar, att starka skäl talar för att gränsen för nedskrivningar av lager fastställas på sätt som LO yrkat. Härigenom skulle det bli möjligt att indra inemot 2 miljarder i undanhållna skatter från företagen till det allmänna.

I överensstämmelse med denna skärpning finner vi det också angeläget att den föreslagna nedskrivningen av lager av råvaror eller stapelvaror begränsas till 15 %.

Den generella bestämmelsen om särskild nedskrivning vid »föreliggande risk för prisfall» kommer utan tvivel att utnyttjas som ett kryphål i lagtex-

ten och sannolikt möjliggöra en icke oväsentlig skatteflykt. Den bör därför utmönstras. Bestämmelserna i övrigt lägger ju inte hinder i vägen för företag att vid taxering få inträffade *faktiska förluster* beaktade.

Med hänvisning till ovan anförda hemställes,

att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 100, måtte besluta följande ändringar i förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928,

att sjätte stycket i 4 mom., 29 §, som börjar med »Oaktat vad ovan stadgas — — —» och slutar med »— — — ytterligare avskrivning», utgår;

att femte stycket i mom. 1, 41 §, ges följande lydelse: »Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än sextio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.»

att sjätte stycket i mom. 1, 41 §, ges följande lydelse: »Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med fyrtio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att fyrtio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst åttiofem procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskatt-

ningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Därest sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.»

att sjunde stycket i mom. 1, 41 §, som börjar med »Utan avseende — — —» och slutar med »— — — vara påkallat», utgår.

Stockholm den 25 mars 1955

Gunnar Öhman

Helmer Persson
